



יום השמירה: למה שיאי המלחמה מתרחשים בשבת קודש?

השבת היא פטנט גאוני איך לחיות את החלום ולגעת ביעד. היא מרימה מעל הפרטים, מאפשרת להביט מרחוק על מה שעשינו ולראות את היעד מתממש באמצעות העשייה. השבת מאפסת, מזכירה לאן רוצים להגיע ומבטיחה כי לא נתברבר בדרך ונאבד את החשוב בגלל הדחוף.

ב"ה | פרשת ויקהל-פקודי | ה'תשפ"ו

היא לחוות את האדם **שרצינו להיות**. אדם נושא חזון אודות החיים שהוא רוצה לחיות: ה"למה" של חייו. החזון הוא רחב, מקיף, נעלה ועמוק, אבל אז הוא עובר אל העשייה במשך השבוע והעשייה מצטמצמת לעיסוק בפרטים קטנים הרחוקים מהחלום.

זאת הבעיה הגדולה של החיים: המרחק בין התכלית ובין הדרך שמוליכה אליו. אדם מסיים את השבוע כשהוא עייף ושחוק, לא בגלל עבודה קשה, כמו הפער בין ה"למה" ובין ה"מה" - בין המקום שהוא רצה להיות בו ובין העיסוק הממלא את חייו בפועל.

השבת היא פטנט גאוני איך לחיות את החלום ולגעת ביעד. היא מרימה מעל הפרטים, מאפשרת להביט מרחוק על מה שעשינו ולראות את היעד מתממש באמצעות העשייה. השבת מאפסת, מזכירה לאן רוצים להגיע ומבטיחה כי לא נתברבר בדרך ונאבד את החשוב בגלל הדחוף.

להבדיל, גם הקב"ה התעלה בשבת מעל פרטי העשייה ושב אל החזון הנעלה העומד בבסיס בריאת העולם. מעשה ידיו מתעלים למקום גבוה הרבה יותר והרגשת הקדושה היא ממשית ונוגעת בכלנו.

לכן משה רבינו מקדים את השבת למשכן. כי מי שזוכר בתחילת הדרך את היעד הסופי - יגשים אותנו במהלך הדרך. מי שיש לו שבת - יש לו יעד ברור אליו הולך והוא צועד את הדרך הנכונה המובילה אליו. בניגוד למי שאין לו יעד ומאבד את הדרך ולא יגיע לשום מקום.

למה הדבר דומה? ג'ף בזוס, יו"ר אמזון, הוא אחד האנשים העשירים והמשפיעים בעולם. זו הדרך בה מוביל את הפיתוח בחברות שלו. כאשר עובד הוגה המצאה, הוא נדרש להגיש את הרעיון בשישה

אמרה יפה (שאינן לה מקור בחז"ל) גורסת: "יותר משישראל שמרו את השבת, השבת שמרה על ישראל". הדברים מקבלים אישוש מדהים במלחמה הזו, כאשר השיאים שלה מתרחשים בשבת קודש. מצד אחד, השבר הגדול התחיל בשמחת תורה שחל בשבת, אבל מאז, היום הכי חשוב במלחמה הוא שבת קודש. מוחמד דף, סינוואר, נסראללה, וראש הנחש מאיראן - חוסלו ביום השבת.

מהעבר השני, נס ההצלה של דונאלד טראמפ מניסיון ההתנקשות בו - האירוע המכריע שהביא אותו אל מלחמת החורמה הנוכחית באיראן - התרחש אף הוא בשבת קודש (ז תמוז תשפד). כך שיום השבת מנהל את מלחמת ההגנה והתנופה עבור עם ישראל.

זאת נקודת פתיחה כדי לחקור לעומק את סודו של יום השבת ואיך הופכים אותו למשמעותי ובונה חיים. נדון בשתי שאלות - קטנה וגדולה. הקטנה היא מדוע משה מקדים את השבת לבניית המשכן? הרי סיבת ההתכנסות העיקרית היא העברת הציווי על הקמת המשכן ולכן צריך להתחיל עם המשכן ולבסוף לסייג את הבנייה בשבת? במיוחד שכך נהג הקב"ה שציווה את משה תחילה על בניית המשכן ואחר כך הזהיר על השבת. כיצד משה הופך את הסדר כשמעביר את הציווי לישראל?.

התמיהה הגדולה היא, כיצד מגדירה התורה את השבת בביטוי חריג שאינו משתמע לשתי פנים: "וביום השביעי שבת וינפש" ו"וינפש", פירוש הסדיר נשימה ושב לעצמו מטורח המלאכה. כאילו הקב"ה 'התעייף' ו'נשחק' במשך השבוע וביום השביעי שב והתמלא בחיות מחודשת. ביטויים שהם כמוכח בלתי מתקבלים על הדעת.

נפתח מהלך משנה חיים, מסוג הרעיונות המסוגלים לעצב את העתיד ולהובילו למקומות חדשים: שבת היא לחיות את העצמי.

ספר חסידים תקסח: האב שמצוה לבנו מעשים, מה שחפץ שיעשה תחלה יאמר לו באחרונה. שהרי מלאכת המשכן נאמרה למשה תחלה ושמירת שבת באחרונה ומשה הקדים לצוות את השבת תחלה.

ה' מסר את מצוות השבת אחרונה, כי אדם זוכר את ההוראה האחרונה שנאמרת לו. לכן כשהאבא שולח את הבן למכולת, שיאמר לו אחרון את מה שהכי חשוב. מדוע נוהג משה להיפך ומצווה את מצוות המשכן אחרונה? הרי עלולים לזכור רק את המשכן?.

הרבי עונה כי האירוע כאן שונה. ישראל היו **רדופים בהקמת המשכן**, להשיג כפרה על חטא העגל. לכן אילו היה מתחיל עם המשכן, **לא היו שומעים את ההמשך אודות השבת**. הם היו נלהבים לרוץ להתחיל לעבוד. לכן הפך את הסדר והקדים את השבת ואז יבינו בקל וחומר שהשבת חשובה יותר. הרי טעם ההקלה היא עבור המשכן ואם מתחיל עם השבת – מובן שחשובה יותר.

תוכן מליקוטי שיחות כו/256 ואילך: ישראל היו רדופים וזריזים בהקמת המשכן, לכפרה על חטא העגל ולכן 'הק' דים **להם** אזהרת שבת, כדיוק לשון רש"י, ומכך יקבלו תוספת אזהרה למעלת השבת, שהרי עיקר ההקלה היא בשביל המשכן ומדוע מקדים השבת? ללמד על מעלתה. אבל משה שלא חטא בעגל, לא נצרך לתוספת הבהרה זו, והספיקה לו הזכרת השבת בסוף מעשה המשכן.

הכלי יקר מעניק הסבר חסידי: כן דרך האוהבים, שכל אחד מקדים את היקר לזולתו. ה' הקדים את המשכן, שהוא כבודם של ישראל ואילו משה הקדים את השבת, שהיא כבודו של הקב"ה.

כלי יקר: השבת אין בו כי אם כבוד השם יתברך, להורות כי הוא יתברך חידש עולמו, והמשכן מורה כולו על כבוד ישראל, שוויתר להם הקב"ה על עוון העגל והשרה שכינתו בתוכם. הקב"ה חס ביותר על כבודם של ישראל ועל כן הקדים המשכן ... ואילו משה חשב שלכבוד השם יתברך ראוי להקדים השבת המורה על כבודו ית' ואח"כ המשכן המורה על כבודם של ישראל.

בעומדנו שלוש יום לפני החג, נאה להזכיר רעיון דומה מאוהבם של ישראל, הצדיק רבי לוי יצחק מברדיטשוב: התורה קוראת לחג בשם "חג המצות" ואילו ישראל קוראים לו "חג הפסח". מבאר הקדושת לוי, שכן דרך האוהבים: המצה מדגישה את מעלתם של ישראל, שבטחו בקב"ה ויצאו למדבר הגדול בזריזות מופלגה, טרם הספיק בצקם להחמיץ. ואילו הפסח מזכיר את אהבתו של הקב"ה, שפסח על בתי ישראל בנוגפו את מצרים.

מכאן נתפתח אל הסבר כביר ומקיף אודות הקדמת מצוות השבת: משה פותח עם מצוות השבת, כי רק מי שיש לו שבת – יכול להקים

עמודים קצרים, בהם מגדיר היטב: איזה פונקציה ימלא המוצר הסופי, איך ייראה המוצר הסופי ואיזה יכולות טכנולוגיות יכולות. חלומות לא מתקבלים, רק תיאור מפורט של המוצר הסופי. כך מוכטח יעד ברור ומסלול ישר שיוכיח אליו. לענייננו: רק מי שיש לו שבת – יש לו תזכורת שבועית אודות האדם שהוא רוצה להיות ואין כלי חשוב יותר כדי לא לאבד את הניווט באמצע הדרך.

ב. פרשת השבוע מתארת מעמד נדיר, שלא חזר על עצמו: "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל". משה אוסף את כל עדת ישראל – אנשים, נשים וטף לבשורה מיוחדת. אתמול ירד מהשמים עם הלוחות השניות וכישר על מחילת חטא העגל והיום מכנס את העם לחשוף פצצה שנשא מאתמול: ה' רוצה לגור אתנו. לא זו בלבד שה' סלח על החטא החמור, אלא מבקש להקים בית משותף בו ניפגש בצורה קבועה. היסטריה פורצת והעם מתגייס בהונו ובאונו להקמת הבית.

אבל לפני מסירת הבשורה, משה פותח עם הוראה הפוכה שעוצרת את ההתלהבות:

1. שמות לה: ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהם: אלה הדברים אשר צווה ה' לעשת אתם: ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה'. ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל ... קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'.

רש"י מסביר:

הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן, לומר שאינו דוחה את השבת.

עם כל הכבוד לפרויקט המהפכני – השבת חשובה ממנו. לכן שיש ימים תקימו ובשבת תעצרו.

השאלה היא, מדוע משה **מקדים את השבת למשכן**? הרי תכלית ההתכנסות הייתה למען המשכן והוא צריך לבוא ראשון? במיוחד שה' נהג להיפך בפרשה הקודמת **ואיחר את השבת לציווי המשכן** כדי ללמד את ההוראה הזו בדיוק – שעוצרים את המלאכה בשבת?

הפרשיות שלנו מעבירות את ציווי הקמת המשכן לישראל. לפני כן נאמרו שתיים ורבע פרשיות בהן לימד הקב"ה למשה את פרטי הציוויים. בתחילת פרשת כי תישא, ה' סיים למסור את כל ההוראות להקמת המשכן שנמתחו על יותר משתי פרשיות וחתם עם מצוות השבת. רש"י הסביר כי הדבר נועד לסייג את הקמת המשכן ביום השבת:

שמות לא, יג: אך את שבתתי תשמרו. **רש"י:** אע"פ שהפ' קדתיך לצוותם על מלאכת המשכן, אל יקל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה. 'אך את שבתתי תשמרו' – אע"פ שתהיו רדופין וזריזין בזריזות המלאכה, שבת אל תדחה מפניה.

הדברות מטפסים דרגה ומדובר על מנוחה מעבודה. אולם בפרשת כי תשא מתואר שהקב"ה "השיב נפשו ונשמתו בהירגעו מטרחה המלאכה". והפלא אדיר.

מכילתא יתרו: וכי יש לפניו יגיעה? והלא נאמר 'לא ייעף ולא ייגע' ו'נותן ליעף כח', ואומר: 'בדבר ה' שמים נעשו?' אלא הכתיב על עצמו לשון מנוחה [להשביע את האוזן]... והרי קל וחומר: מי שאין לפניו יגיעה, הכתיב על עצמו שברא עולמו בששה ונח בשביעי, אדם שנאמר בו 'לעמל יולד' עאכ"כ.

המכילתא עונה בפשטות: התורה נקטה בלשון בני אדם. אולם בכל זאת, מוטב למצוא פרשנות כזו, לפיה ישנה משמעות מהותית לביטוי המנוחה והרוגע בהם מתבטאת התורה. רבינו הזקן מפתח משנה מרהיבה אודות המשמעות העמוקה של מנוחת הקב"ה למעלה, וממנה מקבלים משמעות מלאת חיים והכוונה למתנה האינסופית שמעניקה השבת לחיינו.

ג. ויקטור פרנקל הוא אחד הפסיכיאטרים החשובים שחיו אחרי השואה. ספרו "האדם מחפש משמעות" תורגם לעשרות שפות ונמכר במיליוני עותקים. פרנקל עבר את השואה במחנה ההשמדה אושוויץ והבחין בתופעה מרתקת: יש אנשים שלהוטם לחיות ונאבקים על הסיכוי לשרוד את התופת על שתי רגליים ויש אלו שהנאצים 'לא הרגו אותם'. הם איבדו את חדות הקיום וחיים על זמן שאול.

פרנקל חקר את ההבדל וגילה את יסוד הקיום: אלו שרצו לחיות, היה להם חלוס להגשים. היה להם "מה", שבשבילו היו להוטים לצאת מהתופת. לאחד הייתה בת נכה שזקוקה לעזרה שלו, לאחר היה ספר להשלים והשלישי רצה לבקר ביעד אקזוטי כלשהו. פרנקל טבע את המשפט המפורסם שנאמר לפניו: "מי שיש לו מה, יוכל לשרוד כל איך".

לכל אחד יש "מה" או יותר מדויק "למה", שבבילו הוא חי את החיים. מתוך ה"למה" הוא יוצא אל חיי המעשה שהם ה"איך"

את המשכן ככוונה נכונה. רק מי שמציב בתחילה את היעד - יגיע אליו. הקב"ה רוחה את השבת לסוף, משום שאצלו היעד ברור ואינו צריך להתחיל איתו, אבל משה רוצה לוודא שעם ישראל צועד בכיוון הנכון ולכן מתחיל עם השבת.

עלינו ללכת אחורה ולחקור את הדברים מראשיתם: מה פתאום להפסיק את היצירה למשך שביעית מהחיים? התורה עצמה פותחת כאן "ששת ימים תעשה מלאכה", כי אצל יהודים העבודה היא מצווה, לשכלל ולקדם את העולם. בהערה! הובאה הרחבה מעניינת על חשיבות המלאכה.

באנו מפורים והגמרא אומרת (מגילה יג) שזאת הייתה הטענה של המן: "ואת דתי המלך אינם עושים" - שמוציאים את השנה בשה"י פה"י - שבת היום, פסח היום". היהודים הם עם עצל שמבזבז את הזמן על מנוחה עצלה בשבת וחג ולכן אין שווה למלך להניחם.

כמובן, השבת נועדה לחקות את הקב"ה, שעצר מתנופת מלאכת בריאת העולם ביום השביעי. אבל הבעיה מטפסת לרמה יותר גבוהה: למה הקב"ה עצמו עצר ביום השביעי? וכי מקור הכוח הבלתי נדלה, מי שלא ינום ולא יישן ולא יזדקן, נחלש אחרי שש ימי בריאה?²

הבה נעקוב אחרי התפתחות ביטויי המנוחה לגבי ה':

2. בראשית ב: ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי.

שמות כ (עשרת הדברות): וינח ביום השביעי.

שמות לא (פרשת כי תשא): וביום השביעי שבת וינפש - רש"י: כל לשון נופש הוא לשון נפש, שמשלב נפשו ונשמתו בהירגעו מטרחה מלאכה.

בפרשת בראשית נאמר לשון שלילי של שבתה ואפשר להסביר בפשטות כי ה' פשוט סיים את המלאכה ועצר לשבות. בעשרת

1 החשיבות הקיצונית שמייחסת היהדות לעבודה בולטת בעניין הפרישה לפנסייה: במדינות העולם ישנן שתי גישות בנושא: בארץ ובמדינות נוספות המדיניות היא "פנסייה לפי גיל". כאשר מגיע העובד לגיל פנסייה הוא פורש מעבודתו. זה לא משנה מה מצבו התפקודי והאם הוא בריא כמו בן 18, בגיל הפנסייה הוא מפנה את מקומו. אחד ההיגיונות בכך הם שחשוב להתרענן ולהכניס עובדים צעירים שפתוחים לטכנולוגיות ולידע מודרני.

הגישה בארצות הברית, באוסטרליה ועוד היא "פרישה לפי בחירה". בהגיע העובד לגיל פנסייה הוא זכאי לבחור בין פרישה עם כספי הפנסייה שנצברו או לעבוד הלאה ומדי שנה עובר בדיוקת רפואיות עד שפורש בהתאם למצבו התפקודי. זכורה השופטת היהודייה רות גינסבורג, שכיהנה בכית המשפט העליון, עד יום מותה בגיל 87 במוסד המשפטי החושב בעולם. תומכי הגישה הזו טוענים כי חוק הפרישה הוא ארכאי ואינו רלוונטי לימינו. הוא נוצר בקיסרות הגרמנית בשנת 1889, כאשר תוחלת החיים עמדה על גיל 50 ורוב העובדים לא הגיעו לגיל פרישה. כיום, תוחלת החיים מתקרבת לגיל 85 ועובדים נורקים באמצע החיים ומאבדים את כבודם.

גישת התורה היא קיצונית באין ערוך: אין פרישה מעבודה. יהודי לא מסיים תפקיד. בהגיע העובד לגיל פנסייה הוא עובר הסבה לעבודה אחרת המתאימה לגילו וכך מקבל הזדמנות שנייה ולהמשיך לעבוד הרבה מעבר למה שמאפשרת העבודה המקורית שלו. כך נקבע לגבי הלויים שעובדים במלאכת משא המשכן ומוכרחים לפרוש מהמלאכה הפיזית בגיל חמישים (במדבר ח): "ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבדה... ושרת את אחיו באהל מועד לשמר משמרת". הלוי עובר להדריך את הצעירים ולהוות עבורם מקור השראה וייעוץ. כך דברי המשנה באבות: "בן חמישים לעצה" ומבאר הברטנורא שהכוונה היא למעבר הלויים המבוגרים למתן עצה לצעירים. הוא ממשיך לעבוד גם בתור שוער, משימה שמתאימה לבני הגיל המבוגר.

2 במיוחד לאור דברי התורה המפורשים "ויכל אלוקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה" ופירשו חז"ל כי הקב"ה עבד עד השנייה האחרונה ממש, שהיה נראה כי עבד ביום השביעי עצמו. ידוע ביאורו הנפלא של הרבי לכך (לקו"ש 34/ה), ללמדנו את חובת המלאכה בכל רגע פנוי. אם כן, למה שבת וביטל יום שלם מיצירה?

הרמז כביר: בריאה היא מפעל כביר, מכונה שלא תיאמן, אבל היצירה הייתה כרוכה בכך שהקב"ה צמצם והעלים את נוכחותו האינסופית, אל נפרדות שמאפשרת קיום של עצמים נפרדים ומלאי אגו. היצירה עצמה היא עשייה מוגבלת של משחק בקוביות. הגיע יום השבת ואז "ויכל אלוקים" – הוא כילה וביטל את הצמצום ושב לנוכחות מלאה. הוא התרחק ממעשה ידיו, הביט אל העולם מעל ואז התפשט בו ובעולמות למעלה אותה הרגשת "אני" נעלית שמרוממת את המציאות. הארת העצמות מתפשטת בעולמות התחתונים והיא ה"נשמה היתרה" המקנת בכלנו.

כאשר היה רבי ישראל מרוז'ין ילד בן עשר, הוא למד את הגמרא הדנה באדם שיצא לדרך ואינו יודע באיזה יום חלה השבת. הילד שאל בתמימות: איך יתכן מקרה כזה והרי השמים בשבת הם אחרים?... מעניין להעיר מהמובא בכתבי חב"ד כי החסיד רבי יצחק אייזיק מהומיל העיד כי ביקר אצלו בכגרותו, לאחר שהפך להיות "הצדיק מרוז'ין", היה זה ערב שבת והצדיק עישן מקטרת. רגע לפני כניסת השבת, קטע את העישון וברגע אחד פניו נעשו אחרות לחלוטין. פנים של שבת.

3. ליקוטי תורה מב,ג: אדם שעושה איזה מלאכה, כמו שכותב איזה שכל, צריך שכלו לירד עד שיתלבש במידות ומחשבה, ואחר כך יורדים כולם ומתלבשים בכח המעשה [צמצום וירידה גדולה]. אולם כשנח ממלאכתו, חוזרים כל הכוחות ומתעלים ונכללים בכח השכל ובעצמות הנפש כו' [ומתחדשים]. כך עד"מ ששת ימים עשה ה', היינו ירדת החכמה והמידות על ידי כמה צמצומים להתלבש בעשרה מאמרות, ולכן נזכר הכל שם 'אלקים' במעשה בראשית, שהוא בחינת צמצומים, אבל בשבת כתיב 'ויכל אלקים' היינו שכלו ופסקו הצמצומים ועולה ונכלל בשם הוי' [בחינת גילוי אלוקות], וכמו עד"מ הנ"ל עלית השכל והמדות לאחר שנשפלו וחוזרים ומתעלים לשורשם.

נשוב אל האדם ונעמיק יותר: המרחק בין ה"למה" ובין ה"איך", יוצר בעולמו של האדם בעיה חמורה יותר מאשר שחיקה ועייפות. ההתעסקות בפרטים גורמת ל**שכחת החזון ואיבוד הדרך**. פרטים ללא חזון, הם כמו רכב ללא נהג שמאבד את הכיוון.

למה הדבר דומה? עולם הייצור מכיר סיבוך שנקרא 'הזדחלות פיז'ריים'. התנוספות לא-מבוקרת של יכולות טכנולוגיות, שמשתלטת על החזון ומביאה בסופו של דבר להתמוטטות המוצר. דמיון שאתה מייצר טאבלט. המטרה המקורית היא פשוטה: מכשיר קל לקריאה וגלישה. מישור אומר בואו נוסף מצלמה. הגיוני. השני אומר בואו נוסף נווט דרך. גם הגיוני. השלישי אומר בואו נוסף עריכת וידאו. כל עובר נמצא בלחץ להתחרות מול החברות האחרות שהוסיפו יכולות כאלו, העובר להוט להפגין מקוריות שתשרג את שכרו, ובכנותיים המוצר הופך להיות כבד, איטי, מבלגן ואף אחד לא יודע למה הוא קיים. בהערה³ מצוטטת דוגמת כישלון המוכר לרכים.

ג'ף בזוס הזכור מתחילת השיעור, הבין שהתרופה היחידה היא

הספציפי בו מגשים את ה"למה". אדם שמקים מספרה לפרנסתו, אינו יוצא מהבית בשביל לגזור שערות. הוא שואף לנהל מקום של חוויה חברתית בו מעניק שרות, מקשיב לאנשים בשעת התספורת ומוציא אותם יפים ורעננים מאיך שהם נכנסו אליו. יהלומן שמשווק אבנים טובות, שואף להביא לעולם יופי ואסתטיקה שאינם ניכרים בקיום השוטף. סופר לא שואף לחבר אותיות אחת לשנייה, אלא להקים יקום מקביל בו מתנהלים החיים טוב ומעניין יותר מהעולם שלנו.

הקושי של החיים הוא הפער בין ה"למה" ובין ה"איך". החזון התכליתי הוא עשיר וצבעוני, אבל הדרך קטנונית ומתישה. כדי ליצור ציור, נדרש להתכופף אל הכד, לעקם את הגב, לשרטט קו ועוד קו ואז להתעסק במלאכה מייגעת של מכירה ושיווק, שרחוקה מעולמו של הצייר המופשט. אדם מסיים שבוע שחוק, לא כי הוא עבד קשה מדי, אלא בגלל המרחק בין מה שהוא רוצה להיות ובין מה שהוא בפועל.

אדם שחוק הוא אדם ששכח **למה הוא נמצא כאן**. הוא אינו מוצא את עצמו בתוך המלאכה, משום המרחק הלא סביר שנוצר בין החזון ובין המימוש המייגע שלו.

המשל הגשמי הוא דימוי ל"שבת וינפש" של הקב"ה. בבסיס הבריאה עומד חזון מהפכני של "לתקן עולם במלכות שד-י". הקב"ה שאף להרחיב את גבולות הקדושה ולהקים דירה בתחתונים. אבל ששת ימי הבריאה היו ירידה וצמצום אל יצירה פרטנית ומסועפת של שמש, אדם ובהמה. הבורא האינסופי עבר לשחק בפלסטלינה וקוביות.

"טורח המלאכה", עליו מדבר רש"י במילה "וינפש", רומז על הפער בין עצמותו האינסופית של הבורא ובין הפרטים הקטנים של יצירת דומם, צומח, חי ומדבר. בעוד שחזון בריאת העולם נובע מעצמותו יתברך, ששת ימי המלאכה מצמצמים רצון אינסופי אל תוך עולם נמוך של דיבור ומעשה, כביכול.

יום השבת הוא פטנט גאוני כדי להתחיל לממש את החלום ולראות את השלם שמעבר לפרטים. הקב"ה התרחק ממעשה ידיו והתעלה אל עצמו. הוא הביט מרחוק על כל אשר עשה והנה טוב מאוד. ההנאה מהמלאכה מתאפשרת רק בזכות **ההתרחקות מהפרטים**, שמייצרת מבט כולל. היוצר רואה את **העצמי** שבתוך המלאכה ומתמלא הערכה אליה.

הקבלה מגדירה את השבת כיום של "עליית העולמות". העולם מתעלה לרמות עמוקות הרבה יותר בעולמו של היוצר ומכאן ההארה הרוחנית והרגשת הקדושה בעולמנו. כמוכן, השבת שלנו היא טעימה קטנה מהשבת של "מעין עולם הבא", אז יושלם החלום ויתגשם במלואו עלי אדמות.

רבינו הזקן מוצא זאת בהיפוך שמותיו של הקב"ה במעשה הבריאה. בכל פרק א' בספר בראשית, המספר על מעשה הבריאה, הקב"ה מתואר בשם "אלוקים". "בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ... ויאמר אלוקים יהי אור", וכיוצא בזה. התואר "הוי-ה", מוזכר לראשונה רק בפרק ב, לאחר גמר מלאכת הבריאה.

3 הקורונה פרצה לחיינו לפני 6 שנים. הקשר הפיזי הפך בלתי אפשרי וכולנו גישנו אחרי תוכנת וידאו שתאפשר מפגש וירטואלי. התוכנה החזקה

חז"ל לומדים מכאן כי מצוות ה"הקהל" צריכה להתחדש מדי שבת מחדש:

4. ילקוט שמעוני ויקהל רמו תח: ויקהל משה' - מתחילת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה ויקהל', אלא זו בלבד. אמר הקב"ה: עשה לך קהלות גדולות ור' רוש לפנייהם ברבים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהלות ככל שבת ושבת ולכנוס בבתי מד' רשות ללמד ולהורות לישראל דברי תורה איסור והיתר כדי שיהא שמי הגדול מתקלס בין בני.

שלישית: זו המשמעות של דימוי השבת ל'לה'. בנוסח "לכה דודי" קוראים לשבת, "בואי כלה". מובא בספרים כי המלאכים שמלווים את האדם בכניסתו לביתו, הם שני השושבינים שמלווים את החתן כבואו אל כלתו. תפילות השבת מתארות שמחת נישואין וייחוד.

האבודרהם (מעריב של שבת) כותב דבר נפלא: בערבית מדברים על שבת בראשית - "אתה קדשת את יום השביעי". בשחרית על השבת שניתנה בסיני - "ישמח משה במתנת חלקו". ואילו במנחה על שלמות המנוחה דלעתיד - "אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ וכו'". מעבר לכך, ערבית מתארת את הקידושין - "אתה קדשת את יום השביעי". שחרית מתארת את שמחת הנישואין - "ישמח משה", ואילו מנחה מתארת את הייחוד - "אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך גוי אחד".

אבל מיהו החתן של השבת?

טור רצ, ב: אסור לקבוע סעודה בזמן בית המדרש [כו לר' מדים בשבת], דאיתא במדרש: אמרה תורה לפני הקב"ה: רבש"ע, כשיכנסו ישראל לארץ זה רץ לכרמו וזה רץ לשרהו ואני מה תהא עלי? אמר לה: יש לי זוג שאני מזווג לך ושבת

ד. הדברים נושאים משמעות מעשית ופרקטית בפועל ממש: הפסוק אומר "לעשות את השבת לדורותם ברית עולם". יהודי צריך "לעשות" את השבת שלו ולוודא שהיא אכן כזו המחיה בו את הגדרות הבסיס ולא כזו המעמיקה יותר את אובדן הזהות שלו.

שבת היא יום מקודש, שצריך להיות מופנה למרחב רוחני המעורר את הנפש הפנימית. לימוד תורה, עבודת התפילה, התוועדות חסידים ותשומת לב למשפחה.

כמה שנים אחרי נישואי, גרתי לפרק זמן קצר בקרוואן מאחורי הורי בכפר חב"ד. בלילות שבת התרוצצו גנבים במרחבי הכפר ומדי ליל שבת חששתי להירדם. שאלתי את אבי מה עושים עם החרדה? "תלמד תורה כל הלילה עם אור בסלון והגנבים לא יכנסו...".

האדמו"ר הקודם התנה עם חתניו מראש, שעליהם ללמוד בליל שבת כל הלילה. גיסו של הרבי, הרש"ג, נהג להישאר ער ולהתוועד עם הבחורים ב-770 והרבי היה ער בביתו.

הקשר הייחודי בין השבת ללימוד התורה, הוא מובנה לפרטי פרטים. ראשית. מעמד מתן תורה עצמו היה בשבת, כי השבת היא יום מתן תורה בו אנו מקבלים על עצמו את ההתחייבות לתורה מדי שבוע.

שנית, הקשר רמוז היטב בתחילת פרשתנו. כאמור לעיל, הפרשה מתחילה בתיאור נדיר: "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל". הקהלה כזו חזרה רק פעם אחת: במעמד מתן תורה בהר סיני, שנאמר בה (דברים ט, ט) "ביום הקהל". מה עורר כאן את זכרון מתן תורה?.

כי משה עומד למסור את מצוות השבת והשבת עניינה קבלת התורה. לכן מקבלים את מצוות השבת בהקהל ומתחייבים במעמד

מה שיוצר מצב אבסורדי, לפיו שומרי שבת מתאמצים יותר מאלו שלא שומרים שבת. אדם שאינו שומר שבת נוסע ברכב ועולה במעלית ואילו שומרי השבת צועדים ברגליים ומטפסים מדרגות. בדידי הווא עובדה: במשך כמה שנים גרתי בקומה שלישית בבניין דירות והטיפוס הביתה כלל גם הנפת שתי עגלות לגובה שלוש קומות. פעם עצר שכן נחמד ושאל באמפתיה: למה אתה סוחב עגלות במדרגות ולא עולה במעלית במנוחה?

התמיהה עולה מכיוון נוסף: במה מלאכות מענגות סותרות למנוחה? המילה 'מנוחה' נתפסת בדעת בני אדם כתיאור לרוגע ופעילות כיפית. מנוחה נראית כמו ההיפך ממאמץ ולכן אדם טוען שמנוחה עבורו זה לשבת ליד הפסנתר ולנגן, לצאת עם הילדים לפארק הלאומי ולנפנף במנגל או לנסוע לראות הצגה בתיאטרון.

התורה מגדירה "מנוחה" בתור ההיפך מ**יצירה וחידוש**. אסור לחולל **שינוי בעצמי ובעולם**. לכן אסור לעשות אפילו מלאכות קלות, אבל מותר להפעיל מאמץ ויגיעה גופנית.

מלבי"ם ריש פרשתנו: גדר 'מלאכה' [שאמרה התורה 'לא תעשו מלאכה' ולא אמרה 'לא תעשו עבודה'] הוא העסק בדבר שיש בו אומונות ומשנה איזה חומר **מן הדברים שבעולם לעשות בו חידוש ותיקון**, לאפוקי מעשה הדיוט ופעולה שאין משנה בו דבר כמו **טעינת משאות כבדות בביתו**.

לדברנו, הדברים מובנים: מאמץ גופני - קשה ככל שיהיה - אינו מגביל את העצמי ואולי אף מעצים אותו. אדרבה, אחת הדרכים החזקות להשתחרר מכבלי חיצוניים ולשוב לעצמי היא פעילות גופנית. אין כמו ריצה 20 ק"מ כדי לחזור ולהתרענן אל מה שחשוב לי באמת.

מנגד, 'מלאכה' היא יצירה ושינוי מוחץ לעצמי. היא מייצרת יקום מקביל לעצמי ומגבילה את הזהות לגודלה של היצירה. מעבר לכך, פעולה טכנולוגית ולו הקטנה ביותר, סוחפת לעבר ציוויליזציה והתפתחות ומכאן קצרה הדרך לאיבוד מוחלט של העצמי. הרגיעה בעת העלייה במעלית שולחת יד אל הטלפון, משם נזכרים בחדשות ומתרגזים על העולם, התסכול מוביל אל האתר של הבנק, והפתרון היחיד הוא לצאת לרכב ולקנות לאפה שווארמה כדי להחזיר את האיוון לחיים - והלה השבת...

למה הדבר דומה? הבאנו בעבר את הסיפור על החסיד רבי חיים משה אלפרוביץ, שהעדיף לעבוד בבניין מאשר להיות פקיד במשרה. הוא אמר שבעבודת הבניין, הראש נשאר ברשותו...

שמו שהם בטלים ממלאכתם ויכולין לעסוק בכך.

יהודי הלומד תורה בשבת הוא החתן של השבת. זה זמן האיחוד בו חוזר אדם למקורו ושורשו וזוכה לחיי עולם הבא כבר בעולם הזה. כמוכן, שהבר מחייב להניח את העיתונים, לשכוח מתלאות הזמן וללמוד יותר, להתפלל לאט יותר, ולהעניק למשפחה את התחושה שהם האני האמתי שלנו.

ספר השיחות תש"א/53: פעם היה בעל בית חסידי במצב שונה לגמרי בשבת: הנחת רוח, השלווה, לא מיהרו. לפני התפלה שמעו מאמר חסידות, אחר כך התפללו בכוונה, כל אחד לפי ערכו, אבל לא מיהרו לרוץ הביתה אל הקוגל. אכן מצווה לענג את השבת באכילה ושתייה וכסות נקיה, אבל לא זה העיקר ולא אמרו די בזה. היום - השבת איננה חול, אבל איפה קידוש השבת?

נסיים בסיפור נהדר: משפחה בשכונת קראון הייטס חוותה משבר. הבן הבכור, נער בן 18, הסתכסך עם ההורים ועזב את הבית. הוא שכר דירה במנהטן ופעם בחודש היה מרים טלפון לעדכן שהוא בחיים. האימא לא נרדמה בלילות. היא לא ידעה אם הוא אוכל, ישן, ועם מי הוא חוגג בלילה.

היא נכנסה לפגישת יחידות אצל הרבי מליובאוויטש ושפכה את מר ליבה. הרבי אמר: "תשקיעי בשולחן שבת". היא לא הבינה איך זה יעזור לילד שעזב את הבית, אבל לא שאלה שאלות. ביום ראשון שאלה כל אחד מהילדים מהו הכי אוהב לאכול? זה גלידה, זה עוגת שוקולד וההוא שניצל. ביום רביעי אבא שב מוקדם מהעבודה ולמד רעיון נעים לומר בשולחן שבת.

בליל שבת שבו מבית הכנסת וקיבל אותם שולחן מדהים. מפות, מפיות וכל טוב. ליד הכיסא של כל ילד המתינה המנה האישית שהוא הזמין ופתק קטן: "אוהבת אותך, אימא". ההורים היו רגועים, אימא לא צעקה כשנשפך הגביע על המפה, אבא לא נרדם על השולחן, הוא לקח את דפי הקשר שהביאו הילדים מבית הספר וגילה כי כל אחד מהם לומד בכיתה אחרת... הוא שאל, התעניין, ואווירה של גן עדן שררה מסביב. בשבוע הבא שוב חזר הנס: אימא ביררה מראש מה כל ילד רוצה לאכול, אבא סבלני וערני ליד השולחן, וכך הפך ליל שבת לחוויה רומנטית שממתינים לה כל השבוע.

אחרי שבועיים התקשר הנער הביתה. אחיו הרים את הטלפון וסיפר בהתרגשות: "קרה נס, אבא ואימא התחילו לאהוב אותנו... שולחן שבת הוא כמו חתונה". הנער לא האמין, הוא זכר בית אחר לגמרי, אבל האמת היא שלא היה לו קל לישון לבר במרתף מלוכלך במנהטן. הוא החליט לבוא הביתה רק לסעודת שבת אחת, אחריה בא לעוד אחת, ולעוד אחת, עד ששב הביתה...

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי



ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי



להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב



השיעור המלא באתר
haravshneor.co.il